

De kloof tussen reguliere en complementaire paardeneeskunde is bezig zich te dichten. Na de voorzichtige 'inburgering' van de paardenfysiotherapeut mag nu de paardenosteopaat bewijs leveren van de effectiviteit van deze complementaire geneeswijze. Alle kans daartoe, want de toenemende vraag van paardenhouders naar osteopaten heeft hun aantal explosief doen stijgen.



'Paarden zijn van nature niet gebouwd om op te rijden of om voor de wagen te lopen'.

Opmars van paardenosteopaten

Echter, paardenosteopaat is nog geen beschermd beroep. Vind maar eens een vakbekwame, goed opgeleide paardenosteopaat! Om de keuze te vergemakkelijken, steekt MenSport haar licht op bij opleiders en mensen die een opleiding tot paardenosteopaat hebben gevolgd.

'Paarden zijn van nature niet gebouwd om op te rijden of voor de wagen te lopen. Daarbij verlangen wij van onze paarden op sportief en recreatief niveau fysieke prestaties die afwijken van hun natuurlijke bewegingspatroon en dringen ze een manier van leven op die tegen hun aard indruist', aldus ervaren paardenosteopaat Margritta Holtman uit Groenlo. 'Dat leidt geregeld tot gezondheidsproblemen en vervelende kwetsuren, vooral bij paarden die hoog in de sport staan maar ook bij paarden in de recreatieve sector. Met een preventieve osteopatische behandeling kun je die problemen voor zijn.'

VITALITEIT

Janek Vluggen, gediplomeerd humaan osteopaat (D.O.), lid van het register van osteopaten (MRO- EU of D) en gediplomeerd paardenosteopaat (EDO®), legt uit hoe paardenosteopathie in zijn werk gaat. 'Het gezonde paard heeft gemiddeld twintig tot dertig bewegingsrestricties waar het zich in het algemeen redelijk aan kan aanpassen door te compenseren. Als de mogelijkheden tot adapteren ten gevolge van invloeden van buitenaf –werk, training, pijn, zadels, stalmanagement, letsels, et cetera- of van binnenuit -voeding, stress, ziektes, tanden, et cetera- uitgeput raken, ontstaan er problemen. Het paard heeft enkel zijn vitaliteit/ immuniteit en beweging om zich hier tegen teweer te stellen.

De osteopaat creëert door het gebruik van gerichte technieken beweeglijkheid op het bewegingsapparaat, de inwendige organen en het zenuwstelsel en geeft daarmee compensatie- en aanpassingsmogelijkheden

terug. Hierdoor kunnen de vitaliteit in het algemeen en lokale overbelastingsverschijnselen zich herstellen en is genezing mogelijk.'

SYSTEMEN

Het lichaam kent drie lichaamssystemen. Het bewegingsapparaat wordt ook wel het pariëtale systeem genoemd. Het omvat botten, spieren, pezen, gewrichten, wervels, et cetera. De inwendige organen, samen met hun bloedvaten, lymfevaten en besturende zenuwen, vallen onder het viscerale systeem. En dan is er nog het cranio-sacrale systeem, de schedel en wervelkolom met daarin het hersenvocht, de vliezen en het zenuwstelsel. Al deze lichaamssystemen staan met elkaar in verbinding. Zie het maar als een keten. Een bewegingsrestrictie in het ene systeem zet zich ook voort in de andere systemen. Dat uit zich in uiteenlopende verschijnselen op alle niveaus: het neurologische, mechanische, chemische, emotionele

Om te weten wat osteopathie aan paarden met fysieke problemen kan bijdragen, wordt van de studenten verwacht dat zij op een degelijke medische basiskennis kunnen terugvallen en ook leren voelen hoe het bewegingsapparaat, de inwendige organen, pezen, spieren en het zenuwstelsel zich tot elkaar verhouden.



pathie

en energetische. Een bekwame paardenosteopaat ziet en (her)kent deze verschijnselen en zet derhalve ook drie gereedschappen in om bewegingsrestricties op te lossen: pariëtale, viscerale en cranio-sacrale osteopathie. Mensen halen een osteopaat en een chiropractor nog wel eens door elkaar. Het verschil is simpel. Een chiropractor geeft een zeer snelle en krachtige impuls, *adjustment* genaamd, met een kleine uitslag en met een zeer specifieke richting, recht door het gewrichtsvlak van het gewricht met het probleem. Hiermee kan doorgaans twintig procent van de oorzaken worden aangepakt. Een osteopaat behandelt ook de organen. Tachtig procent van de rugproblemen vinden namelijk hun oorzaak in een orgaan.

DOMINO EFFECT

Bij menpaarden zien paardenosteopaten veel blessures in het pariëtale systeem, veroorzaakt door het feit dat ingespannen paarden niet kunnen uitwijken als ze vallen. Ze

vallen meteen over de schouder heen, bovenop de nek. Dat kan leiden tot vervelende fracturen. En dan is er de peesontsteking, een uiting van een probleem in het pariëtale systeem, zou je zeggen. Maar een paardenosteopaat kijkt verder. Stel, een menpaard heeft een peesontsteking die niet veroorzaakt is door een trauma. Wat is het probleem? Ofwel het systeem is verminderd belastbaar, ofwel de belasting is te hoog. Laten we eens inzoomen op het borststuit en aannemen dat het ergens drukt. Dit maakt dat het paard zijn borstbeen vastzet. Het moet dan enorm zwaar trekken en fixeert daarmee zijn middenrif. Op het moment dat het paard gaat persen, verkrampen de spieren van het middenrif. De pompfunctie daarvan vermindert. Minder zuurstof in, minder kooldioxide uit. Te weinig zuurstof doet de prestatie verminderen, teveel kooldioxide leidt tot verzuring van het lichaam. Het paardenlichaam probeert dit te compenseren door sneller te gaan ademen of bij-

voorbeeld in de nieren een buffer aan te gaan leggen. Dit overbelast de nieren. Door het orgaanprobleem ontstaat er vervolgens bewegingsverliezen in het buik- en bindvlies. Bij een paard is zowel het buikvlies als het middenrif verzorgd door een zenuw die ook de doorbloeding in het voorbeen verzorgt. Door het buik- en bindvliesprobleem raakt het voorbeen verminderd doorbloed. Belast je dat slecht doorbloede voorbeen zoals gebruikelijk dan is er toch sprake van overbelasting en die kan leiden tot een peesontsteking. Het domino effect...

OSTEOPAAT EN DIERENARTS

Bij osteopatische behandelingen is de samenwerking tussen paardenosteopaat en paardendierenarts essentieel. Heeft de paardenosteopaat een bewegingsrestrictie vastgesteld ter hoogte van bijvoorbeeld het leversegment, dan betekent dit dat de lever zelf ook een bewegingsrestrictie heeft. Hij is ofwel verzakt, ofwel gestuwd. Welk ziekte-

Tip voor paardenhouders

Pascal Evrard, Belgisch pionier in de paardenosteopathie zei ooit dat men zich de kunst van de osteopathie pas eigen maakt na vele jaren van serieuze studie, veel werken en heel veel ervaring. Kies dus bij voorkeur voor een hoog gekwalificeerde dan wel ervaren osteopaat.

Herkomst osteopathie

Osteopathie is aan het eind van de negentiende eeuw ontwikkeld door de Amerikaanse arts Andrew Taylor Still. In de twintigste eeuw is het doorontwikkeld voor paarden door de Franse dierenarts Domininique Giniaux, de Nederlandse humaan osteopaat Janek Vluggen (D.O., MRO-EU, EU van europa of MRO-D, D van Duitsland, EDO®) en zijn collega Pascal Evrard (D.O., MRO-B, B van België). De Belgische humaan osteopaten Stefan Alen en Frank Dirckx ontwikkelden in diezelfde periode hun eigen vorm van paardenosteopathie.

Opleidingsmogelijkheden paardenosteopathie



Er zijn momenteel drie onderwijsinstellingen die paardenosteopathie doceren in de Nederlandse taal. Elk van deze opleidingen opereert autonoom. Dit maakt dat er grote onderlinge verschillen zijn. Reden voor veel osteopaten om ervoor te kiezen na de ene opleiding nog een andere te volgen. Al deze opleidingen zijn modulair, maar achter de schermen wordt ook gewerkt aan een dagopleiding humane osteopathie die in de toekomst tevens een afdeling dierenosteopathie moet gaan krijgen.

International College for Research on Equine Osteopathy (ICREO)

Jaar van oprichting: 1997.

Leslocatie: Nederland.

Stefan Alen en Frank Dirckx, in die tijd werkzaam als humaan osteopaten, waren geïnteresseerd in de paardensport en de gezondheidsproblematiek daarin. Door te gaan voelen, tasten, paarden onderzoeken en te experimenteren met technieken uit de humane osteopathie ontdekten zij dat paarden daar ongelukkig goed op reageren. Na het volgen van een basis paardenosteopathie opleiding in Frankrijk, pionierden zij zelf verder door de principes uit de humane osteopathie toe te passen op met name paarden en honden. Om de kwaliteit van hun ICREO paardenosteopathie te waarborgen en hun persoonlijke filosofie te behouden, nemen Alen en Dirckx zelf het docentschap op zich. ICREO biedt geen accreditaties of erkenningen. 'In een zelfstandig

beroep is het belangrijk dat je klant je erkent. Welke hogere instantie zou de kwaliteit van ons onderwijs kunnen beoordelen, gezien het specifieke karakter van ons vakgebied?' aldus Alen. Op de ICREO website staat een lijst met afgestudeerde ICREO-therapeuten. Binnen ICREO ligt de nadruk sterk op zelfwerkzaamheid en inzichtelijk kunnen studeren.

Info: www.icreo.com/nederlands.

Vluggen Instituut

Jaar van oprichting: 2006.

Leslocatie: Duitsland en Verenigde Staten

Bij het Vluggen Instituut van paardenosteopathie pionier Janek Vluggen ligt de nadruk juist wel op het opleiden van geaccrediteerde paardenosteopaten. Het Vluggen Instituut zet hiervoor in Europa vijf afgestudeerde docenten in, waaronder Janek Vluggen zelf. Het IREO, stelt in samenwerking met de geaccrediteerde opleidingsinstellingen en de leden van de internationale beroepsvereniging World Alliance of Equine Osteopaths (WAEO) de standaards voor equine osteopaten als beroepscompetentie profiel, de gedragscodes en de klachtencommissie op, examineert en registreert de afgestudeerde equine osteopaten als Equine Osteopath EDO® (Equine Diplomat Osteopath), een internationaal geregistreerde naam. Deze doet dienst als keurmerk voor volgens de beroepsgroep goed opgeleide en geregistreerde paardenosteopaten. Op dit moment is het Vluggen Institute de enige opleiding die voldoet aan de accreditatie eisen en normen van het internationaal register, en krijgen studenten van deze opleiding bij afstuderen de toestemming het keurmerk EDO® te voeren. Janek Vluggen maakt zich sterk voor een wereldwijde standaardisatie van het beroep paardenosteopaat en een uniforme accreditatie/registratie.

Info: www.vluggeninstitute.com.

Hippo Sofia Academie (HSA)

Jaar van oprichting: 2013.

Leslocatie: Nederland.

De HSA biedt diverse opleidingen in de complementaire hoek aan. Paardenwelzijn geldt hier als het hoogste goed. Daarom besteedt de HSA opleiding paardenosteopathie extra aandacht aan het superzachte cranosacraal gedeelte. 'Wij geloven dat deze kracht van zacht van grote meerwaarde is voor paarden' aldus HSA grondlegger Anja Thomassen- Marcinski. De lessen paardenosteopathie worden verzorgd door Thomassen-Marcinski (afgestudeerd humaan en paarden cranosacraal therapeut), humaan osteopaat René van Santen (CO = College voor Osteopathische geneeskunde Sutherland) en dierenarts, acupuncturist en paardenosteopaat Aleid Verhoeff. Deze combinatie, aangevuld met dierenartsen, hoefverzorgers, experts in communicatie met klanten, voedingspecialisten, gedragsdeskundigen et cetera, leidt de studenten breed op. Ook kunnen studenten na voltooiing van hun studie binnen de HSA doorstromen naar andere opleidingen. De opleiding paardenosteopathie is geaccrediteerd binnen de BCND. (De Vereniging van Beoefenaars van Complementaire en Natuurlijke geneeswijzen voor Dieren).

Info: www.hipposofia.com.



'Hoe wil je een peesblessure behandelen als je de dieper liggende oorzaak niet behandelt?'

beeld daaraan ten gronde kan liggen, moet de paardendierenarts vaststellen. Constateert de paardendierenarts geen afwijkingen dan is dit voor de paardenosteopaat een aanwijzing dat het probleem mechanisch is en een osteopatische behandeling kan worden ingezet. Constateert de paardendierenarts wel een aandoening dan is die informatie van groot belang voor de paardenosteopaat. Mag de paardenosteopaat de lever gaan bewegen of zit er misschien een leveraandoening of ziekte of pathologie! op? Is dat het geval dan is de paardendierenarts aan zet.

NIUW LICHAAMSBEWUSTZIJN

Na afloop van een behandeling moet het nieuwe lichaamsbesef indalen. Door het paard gericht, gecontroleerd en gedoseerd te laten bewegen kan de paardeneigenaar het helpen om zo snel mogelijk zijn nieuw gewonnen beweeglijkheid te integreren in zijn natuurlijke lichaamshouding. Erop rijden is dan uit den boze. Het paard op transport zetten of in de wei laten rennen, bokken en spelen eveneens. Mensen die zelf een osteopatische behandeling hebben ondergaan, voelen zich de eerste dag na de behandeling helemaal geweldig. De dag daarop hebben ze overal spierpijn, omdat ze spieren

beginnen te gebruiken die ze daarvoor nooit gebruikt hebben. Voor een paard voelt het precies zo. Een goede paardenosteopaat zal daarom adviseren gecontroleerde bewegingen en oefeningen te doen. Strecken en buigen, stappen aan de hand en stappen in de stapmolen. Ook de aquatrainer is een effectief trainingsmiddel. Verder kan begeleiding door een paardenfysiotherapeut op dat moment wonderen doen.

SLIPSTROOM

In de slipstroom van de paardenosteopathie komen niet alleen handige hulpmiddelen als de aquatrainer en de trilplaat bovendrijven maar ook andere complementaire behandelwijzen. Veel studenten paardenosteopathie maken zich na en soms al tijdens hun studie paardenosteopathie ook *dry needling* en chiropraxie eigen. Dit geldt voor paardenosteopaat Joyce Vijverberg uit Bergschenhoek en in nog sterkere mate voor dierenarts/paardenosteopaat/acupuncturist Anita Claessens uit Ysselsteyn. 'Ik ben in 1985 afgestudeerd als dierenarts. Met alleen de theoretische kennis en de praktijk van de universiteit kun je als eerstelijns dierenarts bij veel voorkomende problemen onvoldoende hulp bieden. Neem rugproblemen en kreupelheden die na algemeen en rönt-

genologisch onderzoek geen afwijkingen geven. Je kunt als DA eigenlijk niets anders doen dan symptomatisch behandelen en rust voorschrijven. Had ik destijds geweten wat paardenosteopathie voor paarden kan betekenen, dan zou ik me er meteen in hebben bekwaamd. Nu pas zie ik de verbanden tussen alles in het lichaam, niet de afzonderlijke onderdelen. Hoe wil je een pees kunnen behandelen als je de dieper liggende oorzaak niet behandelt? Kijk ook eens naar de hals, het middenrif en de organen. Om paarden nog beter te helpen heb ik me na mijn studies osteopathie aan het ICREO en het Vluggen Instituut ook bekwaamd in sportmassage, manuele therapie, *dry needling*, craniosacraal therapie en acupunctuur bij paarden. Tegenwoordig werk ik alleen nog maar met osteopathie, craniosacraal en acupunctuur, omdat ik daarmee paarden echt kan helpen. Mooi toch?'

Tekst en foto's: Margriet Markerink

MET DANK AAN ...

Margritta Holtman, Joyce Vijverberg, Anita Claessens, Aleid Verhoeff, Anja Thomassen-Marcinski, Stefan Alen en Janek Vluggen (DO, MRO, EDO®).